

LANDBRUKSFORURENSNINGER

Retningslinjer om lagring og spredning av husdyrgjødsel

Gitt av Landbruksdepartementet
1.mars 1989, med endringer 11.10.91

Forord

I medhold av forskrift om husdyrgjødsel fastsatt av Miljøvedpartementet 1. mars 1989, fastsatte Landbruksdepartementet retningslinjer om lagring og spredning av husdyrgjødsel samme dato. Det er nå foretatt enkelte endringer og tilføyelser til retningslinjene.

Retningslinjene omfatter oppsamling, lagring og disponering av husdyrgjødsel, krav til og godkjenning av spredareal, veileiding om gjødselmengder og næringsinnhold i gjødsla, retningslinjer for spredning og annen disponering av husdyrgjødsel, og retningslinjer for tekniske anlegg for husdyrgjødsel og pelsdyrhold.

En gjødseldyreenhet er tidligere definert og fastsatt med et visst antall av ulike dyreslag. På lista over antall dyr pr. gjødseldyreenhet, er ammekyr, kaniner, ender og gress føyd til.

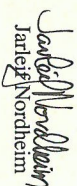
Under kapittel 4 om disponering av husdyrgjødsel, pkt. 4.2 spredemåter, er det presisert at det ved spredning av husdyrgjødsel nær bekker og vassdrag må vises ekstra varsomhet.

Retningslinjene bør leses i sammenheng med nevnte forskrift.

Ved teknisk planlegging nyttes tilgjengelige tekniske spesifikasjoner, anvisninger og typetegninger.

Efter fullmakt

Magne Stubsjøen

Jan Erik Nordheim
Jarløf Nordheim

INNHOLD

Kapittel I Formål	
1. Formål, virkeområde	4
Kapittel II Definisjoner	
2. Definisjoner	5
Kapittel III Husdyrgjødsel	
3. Gjødselmengder og næringsinnhold	6
3.1 Gjødselmengder	6
3.2 Husdyrgjødsels næringsinnhold	7
Kapittel IV Disponering av husdyrgjødsel	
4. Disponering av husdyrgjødsel	9
4.1 Spredidspunkt	9
4.2 Spredemåter	9
4.3 Tilpassing av husdyrgjødsel / handelsgjødsel	10
4.4 Metoder for behandling og spredning av husdyrgjødsel	10
Kapittel V Spredareal	
5. Krav til spredareal	10
5.1 Fulldyrka jord	10
5.2 Annet areal	11
6. Godkjenning av spredareal	11
6.1 Krav om godkjenning	11
6.2 Søknad	11
6.3 Melding om endringer	12
6.4 Klage	13
Kapittel VI Tekniske anlegg for husdyrgjødsel og pelsdyrhold	
7. Generelle krav	13
7.1 Lover og forskrifter	13
7.2 Krav til anlegget	14
7.3 Krav til planer	15

8. Plassering av anlegg, avstandskrav	16
8.1 Hensynet til lukt	16
8.2 Avstand til vassdrag m.m.	16
8.3 Andre avstandsbestemmelser	17
9. Gjødsellager	17
9.1 Lagerkapasitet	17
9.2 Hovedtyper av lager	18
9.3 Konstruksjoner og utstyr	19
9.4 Drenering og inspeksjonskum	20
10. Metoder for behandling og spredning av husdyrgjødsel	20
11. Anlegg for pelsdyrhold	21
11.1 Grunnforhold	21
11.2 Planering, grøfing m.m.	21
11.3 Overflatevann, sigevann	22
11.4 Lagring av pelsdyrgjødsel	22
11.5 Spesielle tiltak	22
11.6 Fjerning av gjødsel	23
11.7 Driftbygning	23
12. Vedlikehold og tilsyn med tekniske anlegg	23
12.1 Driftskontroll	23
12.2 Rengjøring og vedlikehold av spredeutstyr	23
Kapittel VII Gjennomføring	
13. Gjennomføring av forskrift om husdyrgjødsel	24
13.1 Generelt	24
13.2 Tiltak for å redusere arealavrenningen	24
13.3 Utbedring av gjødsellager	25
13.4 Utbedring av anlegg for pelsdyrhold	25
13.5 Eierens / brukers ansvar m.m.	26

Retningslinjer om lagring og spredning av husdyrgjødsel

Gitt av Landbruksdepartementet 1. mars 1989, med endringer 11.10.91, i medhold av forskrift om husdyrgjødsel fasisatt 1. mars 1989, jfr § 4 i forskriften.

Kapittel I Formål

1. Formål, virkeområde.

I medhold av forskrift om husdyrgjødsel, § 4, gis i disse retningslinjer utfyllende bestemmelser og anvisninger på tiltak for å hindre vannforurensning og luktuemper ved lagring og spredning av husdyrgjødsel og for plassering, bygging og drift av anlegg for pelsdyrhold.

Forskriften er basert på at disse retningslinjer skal følges av alle som driver husdyrhold og av de som nytter husdyrgjødsel på jordbruksarealer. Retningslinjene gjelder både for eksisterende anlegg og ved nyanlegg.

Eier / bruker er ansvarlig for at forurensning ikke skjer og må derfor på eget initiativ utføre tiltak for å unngå dette. Generelt er det behov for betydelig innskjerping i forhold til tidligere praksis ved gjødselspredning og oppføring av gjødsellager, bygninger og anlegg for husdyrhold; herunder pelsdyrhold. I nedbørfelt til utsatte vassdrag må det utvises særlig aktsomhet.

Ved oppføring av bygninger / bygningskonstruksjoner og anlegg har byggherren et selvstendig ansvar for at byggeforskriftens, og generelt bygningslovgivningens krav, blir etterlevet. Eier / bruker har også et selvstendig ansvar for at de øvrige lover og forskrifter blir etterlevet, jfr. bl.a. pkt. 7.1. Til dette bør byggherren skaffe seg de rådgivere og konsulenter som er nødvendige.

Videre har eier / bruker et selvstendig ansvar for at gårdsbruket til enhver tid har egnet og tilstrekkelig stort spredeareal for husdyrgjødsla som produseres. Målet er at husdyrholdere og brukere av husdyrgjødsel ser på husdyrgjødsla som en ressurs og at den disponeres ut fra dette. I forureningsammenheng er det viktig å unngå tap av nitrogen (N) og fosfor (P) til grunnvann, vassdrag og sjø og tap av nitrogen til luft. Det er en forutsetning at gjødsling med husdyrgjødsel og / eller handelsgjødsel er tilpasset plantenes næringsbehov. Gjødslingen må skje slik at nyttevekstene i størst mulig grad kan ta opp næringsstoffene som tilføres jorda.

Kapittel II Definisjoner

2. Definisjoner.

Fulldyrka jord er dyrka areal som nyttes til åkervekster, eller til eng og beite m.v. som kan fornyes ved pløying til vanlig dybde (normalt minst 20 cm).

Overflate dyrka jord er slettet i overflata og grøftet slik at maskinell høsting er mulig.

Gjødsla beite er areal som ikke blir høstet maskinelt, men som gjødsles og beites regelmessig hvert år.

Eng er permanent plantedecke av flerårige grasvekster. Eitårige grasvekster som høstes flere ganger i vekstperioden, regnes også som eng ved spredning av husdyrgjødsel i vekstsesongen.

Åpen åker er fulldyrka jord som nyttes til eitårige vekster.

Frukttrage er areal med frukttrær av alle slag, med eller uten grasdekke mellom og under trærne.

Gjødseldyreenhet er fasisatt med følgende antall av ulike dyreslag:

1	mjølleku =	
3	ungdyr storfe,	
1,5	ammekyr	
2	voksne hester,	
3	avlsbuker / råner,	
8	slaktegris (dyreplasser), *	
7	sauer / geiter (vinterføra),	
25	avlstisper rev (med tilhørende valper),	
40	avlstisper mink (med tilhørende valper),	
100	høner,	
400	slakteyllinger (dyreplasser),**	
180	kalkuner (dyreplasser).*	
40	kanner, avlsdyr	600
40	ender, avlsdyr	300
20	gjess, avlsdyr	150
		gjess, slaktedy

* Det er regnet med 2,5 innsett pr.år.

** Det er regnet med 5 innsett pr. år.

For dyreslag som ikke omfattes av denne oversikten, fasisetter departementet antall dyr pr. gjødseldyreenhet med utgangspunkt i gjødsels innhold av nitrogen og fosfor.

Kapittel III Husdyrgjødsel

3. Gjødselmengder, næringsinnhold.

3.1 Gjødselmengder.

Mengdene av fastgjødsel og urin varierer med husdyrslag, dyresørrelse, førsyrke, førslag m.m. jfr. tabell 3.1 og 3.2. (Bl.a. disse gjødselmengder og analyseall for næringsinnhold er lagt til grunn for dimensjonering av gjødsellager, fasisetting av gjødseldyreenhet og krav til spredeareal.)

Tabell 3.1. Gjødselmengder uten strø og vanntilsetning. Liter pr. dyr og måned.

Dyrslag	Urin	Fast-gjødsel	Blan- ding
Hest	200	600	800
Mjølkekyr, voksne storfe	600	900	1500
Ungdyr over 12 mndr.	350	500	850
Ungdyr 6-12 mndr.	200	300	500
Kalver under 6 mndr.	100	150	250
Purker, voksne avlssvin	240	160	400
Slaktesvin - tørt før	120	80	200
Slaktesvin - myseføring	240	80	320
Sau, gett.....	40	110	150
Lam, killing	15	35	50
Verpehøner - strøbl. gjødsel.....	-	-	5
- uten strø.....	-	-	4
Slaktekyllinger - strøbl. gjødsel	-	-	2
Kalkun, avlssdyr - strøbl. gjødsel.....	-	-	12
Kalkun, slaktedy - strøbl. gjødsel.....	-	-	3
Gås, avlssdyr - strøbl. gjødsel.....	-	-	12
Gås, slaktedy - strøbl. gjødsel	-	-	4
And, avlssdyr - strøbl. gjødsel	-	-	8
And, slaktedy - strøbl. gjødsel	-	-	3
Kannin, avlssdyr - strøbl. gjødsel	3	12	15
Kannin, slaktedy - strøbl. gjødsel	2	5	7
Revetispe	5	4	9
Revehann	5,5	4,5	10
Revevalp (juni-november)	5	4	9
Minktsipe	2	1,5	3,5
Minkhann	2,5	2	4,5
Minkvalp (juni-november)	2,5	2	4,5

- Ved dimensjonering av gjødsellager gjøres tillegg i volum:
- for sagflis 50 % av benyttet mengde
 - for kutterflis 25 % av benyttet mengde
 - for mjølkeromsavløp 15-20 liter pr. mjølkeku og døgn.
 - for nedbør stedlig nedbørmengde som faller i løpet av lagringsperioden, minus fordampning
 - for annen væsketilførsel

3.2 Husdyrgjødsels næringsinnhold

Tabell 3.2.1 Næringsinnhold i husdyrgjødsel, tørrstoffprosent, kg nitrogen (N) / fosfor (P) / kalium (K) pr. tonn gjødsel.

	Tørrstoff %	N kg	(NH ₄ -N) * kg	P kg	K kg
Hest	28	5,5	-	1,0	5,0
Storfe.....	9	4,8	(2,0)	0,8	3,6
Svin.....	8	5,8	(3,7)	1,7	2,6
Sau, gett.....	17	8,0	(2,0)	1,3	5,8
Fjørfe	35	14,0	(5,5)	5,6	8,2
Pelsdyr.....	10	6,0	-	4,3	1,5

* Ammonium-N (NH₄-N) er lett tilgjengelig.

En del av næringsstoffene i husdyrgjødsla er bundet slik at de ikke umiddelbart er tilgjengelig for plantene. På lengre sikt vil imidlertid noe av næringsstoffene som er fast bundet, frigjøres og bli tilgjengelig. Ved gjødslingsplanlegging og gjødsling kan en regne at husdyrgjødsel under gunstige forhold erstatter handelsgjødsel etter de forholdstall som er gitt i tabell 3.2.2.

Tabell 3.2.2. Erstatningsstall i kg rent nitrogen (N), fosfor (P) og kalium (K) for ett tonn husdyrgjødsel

	Tørrstoff %	N kg	P kg	K kg
Vasspredd og nedmoldet:				
Hest	28			
Storfe - fast gjødsel.....	20	1,5	1,2	4,0
- bløt gjødsel	9	1,5-2,5	0,8	3,5
- urin.....	5	5,0	0	7,0
Svin.....	8	3,0	1,5	2,5
Sau - urtblandet gjødsel ..	17	3,0	1,5	5,0
Fjørte - med strø.....	35	7,0	5,0	7,0
Pelsdyr.....	10	7,0	4,0	2,0

Gjødsling på eng:

Hest	28			
Storfe - fast gjødsel	20	1,0-2,0	1,2	4,0
- bløt gjødsel	9	1,0-2,0	0,8	3,5
- gylle	4	1,0-2,0	0,4	2,0
- urin		3,5-4,5	0	7,0
Svin	8	2,0-3,0	1,5	2,0
Sau - urtblandet gjødsel	17	1,5-2,5	1,5	5,0
Fjørte	35	4,0	6,0	7,0
Pelsdyr.....	10	5,0	4,0	2,0

Erstatningsstallene gjelder for husdyrgjødsel av relativt god kvalitet, og forutsetter jevn spredning og gunstige forhold for gjødselvirking. Ved utblanding av bløt gjødsel vil næringsinnholdet regnet pr. tonn bli redusert i forhold til vanninnsetningen, men det kan påregnes noe større N-virking.

Dersom husdyrgjødsla blir liggende og tørke uten nedmolding, vil N-virkningen bli sterkt redusert, bl.a. på grunn av tap av nitrogen til luft. Det samme er tilfelle ved spredning på eng i tørt og varmt vær. I slike tilfelle kan N-virkningen nærme seg null.

Ved høstgjødsling og nedpløying kan virkningen av nitrogen bli redusert til ca. 1/2 eller mindre enn de oppgitte tall for vasspredd og nedmoldet husdyrgjødsel. Dette skyldes tap til grunnvann og vassdrag.

Kulturer med lang veksttid og dypt rotsystem har vanligvis best evne til å unnytte næringsstoffene i husdyrgjødsla.

Dersom husdyrgjødsel behandles ved tørking eller tørkkompostering, kan næringsinnholdet og mengdeforholdet mellom de ulike næringsstoffer endres noe.

Kapittel IV Disponering av husdyrgjødsel

4. Disponering av husdyrgjødsel.

4.1 Spredetidspunkt.

Gjødsel må som nevnt nyttes på en slik måte at næringsstoffene kan tas opp av plantene i vekstsesongen (og ellers bindes i mikroorganismer under nedbrytning av plantester i jorda).

Husdyrgjødsla bør fortrinnsvis spres om våren når planveksten tar til. Dette gir best unnyttelse av gjødsla og minst forurensning. Gjødslingen skal være tilpasset plantenes behov for næring. Det må derfor nyttes mindre gjødselmengder ved spredning senere i vekstsesongen enn ved spredning om våren. Dette har avgjørende betydning for hvor mye næring som kan tapes med sigevann og føres til grunnvann og vassdrag.

Det er etter forskriften ikke tillatt å spre gjødsel på snødekket eller frossen mark.

4.2 Spredemåter.

Nedmolding ved harving eller pløying og direkte nedfelling hindrer gjødselavrenning på overflata og gir som nevnt best unnytting av gjødsla. Husdyrgjødsla skal såvidt mulig nedmoldes straks, dvs. normalt innen 1-2 dager etter spredning. Dersom det skjer uforutsette ting som er utenfor brukernes herredømme, vil en usettelse kunne aksepteres. Eieren / brukeren plikter likevel å ta hensyn til forventede værforhold m.v. ved igangsetting av gjødselspredning slik at nedmolding normalt skal kunne skje straks.

Spredning uten nedmolding på eng og grasmark må gjøres om våren eller så tidlig i vekstsesongen at det er muligheter for betydelig egenvekst som høstes eller bettes.

Spredning av husdyrgjødsel på eng og grasmark i tørkeperioder kan medføre sviskader.

Oversprøyting med vann vil redusere slike skader og samtidig blir luknulempene mindre.

Nær vassdrag må det vises ekstra varsomhet. Spredning må skje slik at gjødsla ikke faller direkte i vannet eller kan bli skylt ut ved nedbør. Dette innebærer at det vanligvis må gjenstå en some på noen meter langs vassdraget eller bekken hvor gjødsel ikke skal spres. Sonens bredde må

vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Husdyrgjødsel som spres på eng eller åpen åker om høsten må harves eller pløyes ned.

Det reduserer også lukkulempene og tapet av nitrogen til luft. Ved spredning nær enkeltbeilig og boligstrøk må det nyttes usstyr for lav spredning slik at en i størst mulig grad unngår avdrift av gjødseldråper / -partikler mot boliger o.l.

4.3 Tilpasning av husdyrgjødsel / handelsgjødsel.

Sterk gjødsling med fosfor har ikke umiddelbart negativ virkning på avlingens størrelse og kvalitet. Det fører imidlertid til opplagring av fosfor i jorda og fare for utvasking til grunnvann og vassdrag. Både av kostnads- og forurensningssyn er det viktig å optimalisere gjødslingen. Det er derfor nødvendig å foreta en samlet beregning / vurdering av gjødslingen med husdyrgjødsel og handelsgjødsel, med utgangspunkt i jordas næringstilstand og plantenes behov for næring.

4.4 Behandling av husdyrgjødsel

Ved industriell behandling av husdyrgjødsel fra flere bruk som f.eks. kompostering, tørking, forbrenning o.l., kreves utslippstillatelse etter forurensningslovens § 11.

Kapittel V Spredareal

5. Krav til spredareal

5.1 Fulldyrka jord.

Etter forskriften om husdyrgjødsel skal det være tilstrekkelig disponibelt areal for spredning av husdyrgjødsel, normalt minimum 4 dekar fulldyrka jord pr. gjødseldyreenhet.

For større, sau og geit gjelder kravet om minimum 4 dekar ved 0-beiting og beiting på fulldyrka jord. Kravet til fulldyrka jord kan reduseres tilsvarende den tida dyra beiter på annet areal.

Minimumskravet til spredareal vil i slike tilfeller (ved 3 måneders beitetid og når dyra beiter dels på fulldyrka jord og dels på annet areal) bli mellom 3 og 4 dekar fulldyrka jord. For sau som i visse strøk har lengre beitetid, kan minimumskravet bli mindre.

Det er en forutsetning at arealer som regnes med i spredarealet, kan nås med det spredestuyret som nyttes.

Eier / bruker må selv vurdere hva som kan anses som egnet spredareal og tilstrekkelig stort areal.

Det skal tas hensyn til forurensning, fare for sjukdomssmitte, virkningen på avling og eventuell fare for avlingskade.

Ved oppstarting med husdyrhold og utvidelse av eksisterende husdyrhold må driftsomfanget tilpasses spredarealet slik at tilførselen av nitrogen og fosfor med husdyrgjødsel og handelsgjødsel er tilpasset plantenes behov. Dette vil normalt gi et større arealbehov enn det som er nevnt som minstekrav. Det kan ikke aksepteres etablering og / eller utvidelse av husdyrholdet der omfanget automatisk legges opp mot minstekravet for spredareal uten at det dokumenteres at husdyrgjødsla blir disponert på en forsvarlig måte.

5.2 Annet areal

Overflate dyrka jord, gjødsla beite og frukthager kan nyttes til spredning av husdyrgjødsel og dermed medregnes i spredarealet dersom dette kan godkjennes av fylkeslandbrukskontoret. Eier / bruker må i tilfelle sende søknad om slik godkjenning, jfr. pkt. 6. Det er en forutsetning at husdyrgjødsel ikke spres på lynnbeite, i skog eller på annen utmark. Slikt areal kan derfor ikke medregnes og brukes som spredareal.

6. Godkjenning av spredareal.

6.1 Krav om godkjenning.

Bruk som ikke fyller minstekravet til spredareal etter bestemmelsen i pkt. 5.1 må foreta tilpasning av dyreallet eller utføre andre tiltak som sikrer en forsvarlig disponering av gjødsla. Dersom bruket har overflate dyrka jord, gjødsla beite og / eller frukthage kan det som nevnt søkes om godkjenning for å nytte dette arealer til spredning av husdyrgjødsel.

Ved vurderingen skal det legges vekt på de forhold som er nevnt under pkt 6.2, og godkjenning av annet spredareal enn fulldyrka mark må ikke medføre økt forurensning.

I områder med alvorlig forurensning og der det er særlig viktig å unngå forurensning, kan det kreves godkjenning av spredarealet selv om bruket oppfyller kravet om minst 4 dekar fulldyrka jord pr. gjødseldyreenhet.

Eieren / brukeren må i tilfelle sørge for å få utarbeidet søknad og materiale for vurdering av forurensningssituasjonen og driftsforholdene, jfr. pkt. 6.2.

6.2 Søknad.

Søknad om godkjenning av spredareal (med vedlegg) sendes om landbrukskontoret til fylkeslandbrukskontoret. Landbrukskontoret skal uttale seg.

Som grunnlag for vurdering av forurensningssituasjonen og eventuell godkjenning av spredareal skal følgende foreligge:

Usnitt av økonomisk kartverk.

- Oversikt over brukets eget og eventuelt leid areal (fulldyrka og overlatedyrka jord og gjødsla beite), jordart, hellingforhold, nedbørforhold, antall husdyr av ulike slag, husdyrromskapasitet, gjødsellagerkapasitet, gjødselmengder, gjødselkonsistens, behandlings- og spredemetode og normale spredetidspunkter etter det arbeidsopplegg brukeren følger.

- Beregninger over husdyrgjødsels innhold av de ulike næringsstoffer (N/P/K)

- Vekstskifte- og gjødslingsplan for bruket og eventuelt leid areal. Det skal legges ved kart som viser vassdrag, skifteplan og arealer som det skal spres husdyrgjødsel på.

- Veterinærmyndighetenes vurdering av fare for spredning av sjukdomsmitte med vedkommende husdyrgjødseltype og behandlingssåte.
- Veterinærmyndighetene kan eventuelt gi en generell uttalelse for vedkommende område.

For leid areal og ved avtale om spredning på bruk i nærheten, må det foreligge skriftlig avtale av minst 5 års varighet. Arealer som leies på kortere tid, kan helt eller delvis regnes med i distrikter hvor det etter fylkeslandbrukskontorets vurdering er lett å få leid jord. Tilsvarende vurdering legges til grunn for avtale om husdyrgjødselspredning.

Det skal påses at det er samsvar mellom gjødselproduksjon, lagerkapasitet, spredutstyr, utkjøringsintervall, mengde husdyrgjødsel og handelsgjødsel for vedkommende jordtype og vekst.

Melding om fylkeslandbrukskontorets avgjørelse sendes søkeren, landbrukskontoret og fylkesmannen.

Godkjenningen og nevnte dokumenter skal foreligge i 3 eksemplarer, hvorav brukeren, landbrukskontoret og fylkeslandbrukskontoret skal oppbevare ett eksemplar hver.

Dersom det viser seg at intensjonen i forskriften likevel ikke blir oppfylt ved gjødselspredning etter de retningslinjer som godkjenningen bygger på, kan godkjenningen tas opp til ny vurdering. Dersom eier / bruker i praksis bare rytter deler av arealet til å spre husdyrgjødsla på uten at dette følger av vekstskifteplanen, skal arealgrunnlaget for spredning av husdyrgjødsel etter disse regler reduseres tilsvarende.

6.3 Melding om endringer.

Dersom det skjer endringer i husdyrholdet og driftsopplegget som medfører økt krav til spredareal, eller disponibelt spredareal blir mindre enn forutsatt, må eier / bruker gi melding til fylkeslandbrukskontoret om dette.

For øvrig skal fylkeslandbrukskontoret varsles om utbrudd av smittsomme sjukdommer som betinger at gjødsla må tas spesielt hånd om.

6.4 Klage.

Fylkeslandbrukskontorets avgjørelse kan påklages til Landbruksdepartementet med unntak av vedtak i sak om godkjenning av spredareal for så vidt angår den landbruksfaglige vurdering, herunder fasisetelse av hvilke arealer på bruket som kan nyttes til spredning av husdyrgjødsel, og fasisetelse av størrelsen av arealet.

I tilfeller hvor klageretten er avskåret etter første ledd, kan det begjæres ny vurdering av fylkeslandbrukskontoret. Begjæring om ny vurdering må være sendt innen tre uker fra det tidspunkt vedkommende ble kjent med vedtaket.

Begjæringen stiles til fylkeslandbrukskontoret og sendes om landbrukskontoret. Landbrukskontoret skal uttale seg. Før fylkeslandbrukskontoret foretar ny vurdering, skal saken legges fram for fylkesmannen for uttalelse; eventuelt også for fylkesveterinæren.

Kapittel VI

Tekniske anlegg for husdyrgjødsel og pelsdyrhold

7. Generelle krav.

7.1 Lov og forskrifter.

Anlegg for lagring og spredning av husdyrgjødsel og anlegg for pelsdyrhold skal være tilfredsstillende utformet m.h.t. arbeidsmiljø og ytre miljø. Anlegget skal være i samsvar med de krav som er gitt i lov og forskrifter, så som:

- Plan- og bygningslov, (Miljøverndepartementet / Kommunal- og arbeidsdepartementet)
- Byggeforskrift, (Kommunal- og arbeidsdepartementet)
- Forurensningsloven, (Miljøverndepartementet)
- Forskrifter om utslipp fra separate avløpsanlegg, (Miljøverndepartementet)
- Forskrifter om husdyrgjødsel, (Miljøverndepartementet)
- Kommunehelseseisenloven, (Sosialdepartementet)
- Forskrifter om oppbevaring av avfall og om renovasjon, (Sosialdepartementet/Helsedirektoratet)
- Arbeidsmiljøloven, (Kommunal- og arbeidsdepartementet)
- Forskrifter om arbeidsmiljø, (Kommunal- og arbeidsdepartementet)
- Lov om dyreværn, (Landbruksdepartementet)
- Lov om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven), (Landbruksdepartementet)
- Vegloven, (Samferdselsdepartementet)
- Naboloven, (Justisdepartementet)

Instanser som i første rekke skal kontaktes ved bygging av gjødsellager og pelsdyrård er bl. a. nevnt under pkt. 7.3.

7.2 Krav til anlegget

Funksjonskrav

Etter forskrift om lagring og spredning av husdyrgjødsel skal gjødsellager være innrettet slik at det ikke oppstår forurensninger. Dette innebærer at:

- Lager for flyende gjødsel må ha tette (vanntett) konstruksjoner i golv, vegger, porter, luker, uttappingsrør, spjeld m.m. slik at gjødsel ikke renner ut. Lageret må dessuten ha tilstrekkelig kapasitet.
- Lager for flyende gjødsel må ha tette (vanntett) konstruksjoner i golv, vegger, porter, luker, uttappingsrør, spjeld m.m. slik at gjødsel ikke renner ut. Lageret må dessuten ha tilstrekkelig kapasitet.
- Lager for dels flyende dels fast gjødsel må være bygget med tette konstruksjoner som nevnt over, til øverste fyllingsnivå for den flyende gjødsla.

- Lager for fast strøblandet gjødsel skal, dersom det forekommer overskudd av flyende gjødsel og denne kan sive ned i grunnvann eller når gjødselsig kan komme til drene-systemene, ha tett golvplate med fall til sluk og tett oppsamlingskum for den flyende gjødsla. Lagerplassen må skjermes for tilførsel av overflatevann fra omkringliggende terreng ved snøsmelting og regn.

- Fast strøblandet gjødsel (mer enn 25 % tørrstoff) som omdannes under lagringsperioden, kan legges direkte på bakken. Gjødsellageret må skjermes mot nedbør og overflatevann fra omkringliggende terreng.

Materialer

Bygninger og anlegg må bygges av gode og varige materialer skikket for formålet.

Byggematerialene må kunne motstå opprøring / råte ved den langtidspåvirkning anlegget blir utsatt for, så som jord, vann, gjødsel, urin, fuktighet og gass som dannes m.m., eller konstruksjonene må på annen måte være effektivt beskyttet mot opprøring / råte.

Til vann og grunnledninger, drensrør m.v. for bygg og anlegg skal det nyttes rør og kummer av godkjent type og med trykksyrke og kvalitet slik det går fram av NPF-norm for anleggsrør og Norsk Standard.

Konstruksjoner

Beregninger, dimensjonering og konstruksjonsutførelse skal være i samsvar med Norsk Standard og de retningsslinjer som er gitt til enhver tid.

Konstruksjonene må være slik at skadelige deformasjoner eller fare for brudd ikke oppstår. Konstruksjonene dimensjoneres for laster som angitt i NS 3479 og med tillegg Nyttelast i landbruksbygg utgitt av Norges Landbrukskøleskole 1978, med seinere endringer.

For pelsdyranlegg tilrås at den mark-smørlast for vedkommende distrikt som er gitt i last-standard NS 3479, legges til grunn for dimensjonering av konstruksjonene. Det kan deretter velges formfaktor, enten etter Norsk Standard eller etter IBT-rapport nr. 233 del 2, 1987. I sisnevnte tilfelle skal det ved beregningene tas hensyn til de restriksjoner som rapporten peker på.

Typegodkjenning, merkevarer

Fabrikkproduserte bygningseleler, elementer av betong, tre, stål, plast m.m. til gjødsellager og andre konstruksjoner i bygningen, herunder gjødsellagerporter, skal være av godkjent type og produsert av bedrift som er tilsluttet gjeldende kontrollordninger.

Vern mot skader

Anlegget skal være usyrt med vern mot utforkjøring, skader, fall, gass o.l. i samsvar med gjeldende lover og forskrifter.

Mulighet for å kontrollere lekkasje

For å kunne kontrollere om det eventuelt skulle forekomme lekkasje fra gjødsellager og tilhørende anlegg, herunder gjødselrenner og annen avrenning fra pelsdyranlegg, skal drenering rundt gjødsellageret, pelsdyrskur / -hall og anlegget forøvrig føres til hensiktsmessig plasserte inspeksjonskummer (koplingskummer med mulighet for inspeksjon og prøvetaking). Kontrollkummen utføres slik at utløpet om nødvendig kan stenges for å samle opp forurensning av gjødselvann (og pressaft) som måtte komme i dreneringen.

Norsk Standard og typetegninger

De tekniske krav i plan- og bygningsloven og kravene i byggeforskriften anses oppfylte dersom det brukes metoder, materialer og utførelser etter Norsk Standard. De anvisninger som er gitt i typetegninger utgitt av Landbruksdepartementet anses å oppfylle disse krav. Det tilrås derfor at Norsk Standard og nevnte typetegninger følges.

7.3 Krav til planer m.m.

Melding til bygningssjefen.

Gjødsellager og pelsdyranlegg m.v. i tilknytning til landbruk trenger normalt ikke byggetillatelse etter § 93 i bygningsloven dersom det er sendt melding til bygningssjefen om arbeidet og om at det vil bli utført i samsvar med de bestemmelser som er gitt i eller i medhold av § 81. Meldingen skal være skriftlig og gi opplysninger om de planer som er lagt til grunn for arbeidet. Det skal videre framgå av meldingen at naboer og grenboere er varslet om arbeidet. (Bruk særskilt skjema for byggemelding og nabovarsel.) I tillegg til melding til bygningssjefen krever de fleste kommunale helseforakfter at gjødsellager og pelsdyranlegg skal meldes til helsemyndigheten. Behandling hos helsemyndigheter og i teknisk etat bør koordineres.

Meldingen skal ha følgende vedlegg:

- situasjonsplan som viser anlegget med omgivelser. Åpne vannløp, dreneringer m.m.
- tegninger av planer, snitt og fasader

- arbeidsbeskrivelse
- gjennpart av nabovarsel etter plan- og bygningslovens § 94 nr. 3.
- uttalelse fra fylkeslandbrukskontoret om planene, gjødselhandteringen, spredeareal m.v.

Tegningene skal målsettes og utformes slik at de sammen med beskrivelsene gir de opplysninger som er nødvendige for å bedømme om gjeldende krav vil bli oppfylte.

Planene skal være godkjente av fylkeslandbrukskontoret og kontoret skal for øvrig gi sin uttalelse om gjødselhandteringen, spredeareal m.v., jfr. § 2 i forskrift om husdyrgjødsel.

Søknad om byggetillatelse.

For arbeider vedtørende gjødsellager og pelsdyranlegg som ikke er tilknyttet landbruk, må det søkes om byggetillatelse etter de bestemmelser som er gitt i § 93 i plan- og bygningsloven og i kap. 14 i byggeforskrift 1987. Også i slike tilfeller skal planene være godkjent av fylkeslandbrukskontoret og kontoret skal gi sin uttalelse jfr. det som er nevnt om melding ovenfor.

8. Plassering av anlegg, avstandskrav

8.1 Hensynet til lukt

Gjødsellager må plasseres, innrettes og skjermes slik at lukt under lagingsperioden, omrøring, utkjøring m.v. ikke fører til ulempe i omgivelsene (for boliger og annen virksomhet).

Pelsdyranlegg med åpne skur bør ikke plasseres nærmere bolighus (enkelthus) enn 200 m for å unngå generende lukt. I framherkende vindretning bør avstanden være minst 300 m. Avstanden til boligområde må ikke være mindre enn 300 m. Ved plassering av pelsdyranlegg må det vurderes om topografi, vegetasjon og vindretning er slik at plasseringen likevel kan føre til lukkeproblemer.

Kortere avstander kan aksepteres der terrengformasjon og vegetasjon hindrer luktspredning.

8.2 Avstand til vassdrag m.m.

Anlegg for husdyrhold og lagring av husdyrgjødsel skal være innrettet og brukes slik at det ikke oppstår forurensning av vassdrag, grunnvann eller sjøen, jfr. § 1 i forskrift om husdyrgjødsel.

Slike anlegg må derfor ikke plasseres på flomutsatte områder eller så nær bekk, elv, vatn, brønn eller annet vannforsyningsanlegg at det blir fare for forurensning. Grunnforhold, hellingforhold, grunnvannsførhold m.v. må vurderes i denne sammenheng. Videre må anlegget og terrenget rundt anlegget utformes slik at gjødsel som ved uhell renner ut av lageret eller tankvogn m.v., ikke kan komme til vassdraget / vannkilden.

Avstanden skal likevel ikke være mindre enn:

- 15 m til vassdrag, regnet fra vassdragets breidd til gjødsellageret, pumpe- / tappeskum, oppstillingsplass for gjødseltankvogn eller annet gjødselutstyr, pelsdyranlegg (yttergjerdet)
- For pelsdyranlegg med oppsamling av gjødsel på bakken under bura bør avstanden være større, normalt 25-50 m.
- 25 m til enkelt vannforsyningsanlegg (borebrønn, grunnvannsprønn)
- 50 m til felles vannforsyningsanlegg

Ved ugunstige grunn- og terreng- eller grunnvannsførhold må avstandene økes.

8.3 Andre avstandsbestemmelser

For øvrig gjelder de avstandskrav som er gitt i medhold av plan- og bygningslov, byggeforskrift, veglov, kommunehelsevesenloven m.fl.

9. Gjødsellager

9.1 Lagerkapasitet

Lager for husdyrgjødsel skal som nevnt i pkt. 7.2, være innrettet slik at det ikke oppstår vannforurensning.

Gjødsellageret skal ha tilstrekkelig kapasitet for lagring av gjødsel som produseres i perioden mellom siste utkjøring i vekstsesongen / høstspredningen og vårspredningen. I tillegg må lageret ha kapasitet for eventuell gjødsel som måtte ligge igjen i lageret etter siste utkjøring. Det forutsettes at lageret tømmes hvert år slik at en ikke får opphopning av gjødsel fra år til år.

Etter dette vil det være nødvendig med en effektiv lagerkapasitet (total kapasitet minus restgjødsel som ikke blir fjernet ved normal tømming) på 12 måneder på bruk som har dyra inne hele året og disponerer all gjødsel om våren.

Bruk som utnytter gjødsel ved spredning både om våren og i vekstsesongen, og bruk som eventuelt kan spre gjødsel på en forsvarelig måte om høsten jfr. kapittel 4, kan ha effektiv lagerkapasitet for mindre enn ett år, normalt mellom 8 og 12 måneder.

Ved nyetablering og lagerutvidelse bør gjødsellageret dimensjoneres slik at all gjødsel kan spres i vekstsesongen.

Ved beregning av behov for lagerkapasitet i tradisjonelle husdyrgjødselanlegg, skal en gå ut fra de gjødselmengder som er gitt i tabell 3.1, som minimumsbehov. Det må gjøres tillegg for bruk av

strø, vanntilførsel ved husdyrtromvask, evt. avløp som føres til lageret og annen vannnisseting. For åpne gjødselbeholdere må det også gjøres tillegg for den nedbøren som faller i løpet av lagringsperioden.

Det tilrås følgende tillegg til de verdier som er gitt i tabell 3.1:

- for sagflis 50 % av benyttet mengde
- for kutterflis 25 % av benyttet mengde
- for mjølkeromsavløp 15-20 liter pr. mjølkeku og døgn.
- for nedbør..... stedlig nedbørmengde som faller i løpet av lagringsperioden
- for annen væsketilførsel

Ved lagring under forhold som gir gunstige vilkår for tørrkompostering kan gjødselvolumnet beregnet etter disse normer reduseres med inntil 40 %, jfr. pkt. 10.

9.2 Hovedtyper av lager

Gjødselkjeller

Ved utforming av kjeller for flyende gjødsel skal det legges vekt på å oppnå gode muligheter for omrøring. Delevegger, ulike golvnivåer, lange og smale rom og mange søyler bør helst unngås. Kjelleren bør ha port for innkjøring med traktor.

Gjødselkum

Prefabrikkerte gjødselkummer (= gjødselsiloer) skal være typegodkjente. Store kummer (volum over ca. 1000 m³) er vanskelige å røre og tømme dersom det ikke nytes spesialutstyr. Kummen skal sikres mot teleskader og etterfølgende lekkasjer. Den plasseres slik at høyeste gjødselnivå blir liggende lavere enn golvnivået i fjøset dersom det er direkte forbindelse mellom kum og fjøs. Returapping fra høyreliggende gjødselkum til pumpekum Frådes på grunn av gjødselgassfare og fare for at gjødsla kan flomme ukontrollert. For å redusere faren for at gjødsla bunnfrysar og for å unngå at flyelaget brytes slik at det frigis luft, bør påfyllingsrør ha dykket nedløp og utlufningsanordning som hindrer heverteffekt. Kumvegg som når mindre enn 1,5 m over terreng, skal ha gjerdet slik at samlet høyde fra terreng til topp gjerde er minst 1,5 m. Kumvegg som når mer enn 1,5 m over terreng, skal ha klatreaavviser på toppen. Kummen skal utstyres med innvendige stigetrinn.

Gjødseldam

Gjødseldam må ha tett duk. Duk og utførelse skal være typegodkjent av L.D. Drenslag under og langs sidene er nødvendige for å avlede eventuell jordgass. Duken skal sikres mot skade fra pumpe- og røreutstyr. Gjødseldam skal sikres med 1,5 m høyt gjerde.

Utrinkum

Utrinkummer (= landkummer) må være tildekket for å unngå for stort ammoniakktap og luft. Kravene ellers er som for lager til flyende gjødsel. Kummen skal ha innvendige stigetrinn.

Talle

For at det skal skje omsetning (varmgang) i en talle, må tilsetning av strømiddel være rikelig. Talle og evt. utekve skal sikres mot avrenning med tett sikt og tette kanter. Utekve som skrapes med traktor bør ha telesikret golv som tåler kjøring med tung redskap. Utskrapet gjødsel vil normalt være flyende gjødsel og må lagres deretter.

Gjødselgrop

I gjødselgrop for sau og gjødselrenne for pelsdyr m.v. skal bunn, sider og port og evt. plankedemning i innkjøringssenden være tett.

Gjødselhaug

Fast strøblandet gjødsel som har flyende overskudd skal lagres på tett bunnsplate som er sikret mot teleskader og som er sterk nok til å tåle kjøring med tung redskap. Plata skal ha fall mot sluk med avløp til tett beholder for den flyende delen. Som skjerming mot overflatevann kan brukes vannrette sidevegger. Disse bør være tilstrekkelig høye til også å holde all gjødsel innenfor lageret. Takvann bør ledes utenom.

Gjødsel som er tørr nok til å lagres på bakken, bør legges der terrenget er slik at at haugen naturlig skjermes mot overflatevann. Hvis ikke, må den skjermes med grøfter eller tette kanter. Haugen bør skjermes mot nedbør.

9.3 Konstruksjoner og utstyr

Gjødselkjellerport

Kontroll har vist at prefabrikkerte gjødselkjellerporter er sikreste løsning for tetting av kjørefåpning til gjødsellager. Normalt bør slike porter nytes. Prefabrikkert port skal være av godkjent type.

For porter som sjelden åpnes og porter i anlegg der lagringshøyden er relativt lav, kan plassbygd port nytes, f.eks. plankeport med plastfolie / plastduk.

Gjødselportene skal ettersees hver gang den er i bruk og om nødvendig repareres og lukkes slik at en kan være viss på at den holder tett.

Kjellerhals

Anlegg med kjellerhals til gjødselport må utformes med særlig omtanke for at gjødselvann ikke skal komme til drenering eller avløp for regnvann.

Sluk må være sikret / tettet under utpumping av gjødsel, herunder bruk av gjødselskrue og når porten åpnes for utkjøring av den fastere delen av gjødsla. Avløp fra sluk skal føres til oppsamlingskum med utløp som kan avstenges under utkjøring. Kummen skal tømmes og renses for gjødsel og forurensset vann før avløpet åpnes igjen.

Pumpeskum og tilhørende pumpe

Kummen plasseres slik at omrøringen i kjelleren blir best mulig. Bunnen bør være noe lavere enn kjellergolvet for å sikre god tørrning. Pumpedelingen skjermes mot fallulykker og gjødselgassulykker og testes mot uønsket luftlekkasje inn til kjeller. Dette løses best ved at pumpe utstyret med prefabrikkert tettestreke som tetter effektivt mot åpningen. Kummen skal ha innvendige stige-trinn og pumpeåpning plassert inn til vegg der trinnene er.

Tappeprop

Gropa må kunne lufte med særskilt vilfe. Tappeprop kombinert med nedkjøring (Kjellenthal) frarådes pga gjødselgassfaren og flomfaren. Håndtak til tappeluke skal kunne beignes utenfra. Eventuell sluk med avløp i tappeprop skal være utformet slik det er nevnt for sluk i kjellerhals.

Luker og spjeld

Disse skal være av godkjent type og laget av rustfritt materiale. Ekstra sikkerhets- / servicespjeld anbefales der dette er mulig, helst på innsiden av vegg.

Spredestyr

Spredestyr for gjødsel skal spre jevnt og kunne innstilles for ønsket gjødselmengde pr. dekar. Spreddevogn må plasseres slik at eventuelt søl under fylling og utkjøring hindres i å komme til drenering o. l.

9.4 Drenering og inspeksjonskum

Dreneringen rundt gjødselkjeller, pumpekum og anlegg der gjødsel lagres på grunnen, skal føres til inspeksjonskum. For lettere å kunne finne eventuelle lekkasjer kommer fra, bør dreneringen fra ulike bygningsdeler føres særskilt fram til inspeksjonskummen.

Det kreves alltid kum som gjør det mulig å kontrollere avløpsvannet før det går inn på eventuell samledning felles med nabo.

Kummen må være slik at det lett kan tas ut prøver av drenevannet og utløpet skal kunne stenges for å hindre at forurensninger kommer til vassdrag.

10. Metoder for behandling og spredning av husdyrgjødsel

Aerob behandling (våtkompostering)

Metoden gir ubetydelig volumendring. Prosessen bør styres slik at minimale mengder nitrogen tapes til luft under behandlingen. Krav til lager og spredareal blir som for ubehandlet gjødsel. Gjødsela kan gjøres smitefri, noe som kan få betydning ved vurdering av beite som spredareal. Den blir egnet til bruk på eng i vekstsesongen, og den lukter lite ved spredning. Denne eller andre metoder for luktreduksjon bør nyttes der det er aktuelt å spre på eng uten nedfelling nær boliger.

Anaerob behandling (råtning som produserer biogass)

Metoden gir ubetydelig volumendring. Krav til lager og spredareal blir som for ubehandlet gjødsel. Gjødsela kan gjøres smitefri. Den blir egnet til bruk på eng i vekstsesongen, og den lukter lite ved spredning.

Skilling (Separering eller drenering / urnavløp)

Metoden krever lager for hver av fraksjonene. Avhengig av skillingegraden og konsistensen skal lagene oppfylle funksjonskravene i pkt 7.2 og kravene i pkt 9. Krav til spredareal (sum for begge fraksjonene) er som for blandet gjødsel. Den flyende delen er egnet til bruk på eng i vekstsesongen. Den faste delen bør moldes ned. Ved gjødsling må det tas hensyn til at innholder av næringsstoffer er forskjellig i de ulike fraksjonene.

Tørrkompostering

Gjødsel som tørrkomposterer kan bli avrenningsfri. Dersom komposteringen skjer under gunstige vilkår, reduseres volumet betydelig. I forhold til ubehandlet fast gjødsel kan lagerkapasiteten reduseres med inntil 40 %, jf. pkt. 9.1. Ammoniakktap til luft kan bli betydelig, og dette nitrogenet bør det tas hensyn til ved gjødsling. Godt tørrkompostert gjødsel lukter lite, er smitefri og egner seg for salg. Haugen bør beskyttes mot uttørring og regn.

Tørrking

Metoden gir avrenningsfri gjødsel. Hvor mye lagerbehovet reduseres i forhold til ubehandlet gjødsel, beregnes etter tørkingsgraden. Innholder av næringsstoffene N, P og K konsentreres, men metoden kan gi store ammoniakktap til luft. Nødvendig spredareal må beregnes etter det endelige næringsinnholdet. Godt tørket gjødsel egner seg for salg.

Ulike metoder for behandling av gjødsel påvirker ikke totalinnholdet av fosfor. Dette må det tas hensyn til ved gjødsling med gjødsel som gjennom behandlingen har fått redusert volum og / eller vekt.

11. Anlegg for pelsdyrhold

11.1 Grunnforhold

De beste grunnforhold for pelsdyranlegg er selvdrenerende mark med undergrunn av sand, grus eller morene. Fjellgrunn, tett grunn med leire og råldent mark med myr er uegnet og bør ikke nyttes ved nyanlegg og utvidelse. Slik grunn må i tilfelle forbedres ved masseuskifning og / eller påfylling med sand / grus på arealet for anlegget.

11.2 Planering m.m.

Hus for pelsdyr bør stå på plant underlag. I hellende terreng kan det være nødvendig med planering, og det kan være aktuelt å lage terrasser for hvert hus. Plant underlag er et viktig

hjelpemiddel for å kunne hindre forurensning.

Etter eventuell planering og forbedring av grunnforholdene legges en pute av minst 20 cm grus / sand under burtekkene som gjødsla faller på. Overflata planeres med fall på 5-10 % fra midten av huset og til ytterkant av taket. Sandputa sikres mot utglidning der dette er nødvendig.

Mellom skurene bør det opparbeides kjørevei med god bredde slik at fjerning av gjødsel blir enklest mulig. God avstand mellom skurtekkene vil også gi god plass til snø fra takflataene. Kjøreveien skal ligge på lavere nivå enn sandputa under skurene.

Punktene 11.1 og 11.2 gjelder ved nyanlegg og utvidelse av eksisterende anlegg.

11.3 Overflatevann, sigevann

Det må hindres at pelsdyranlegget blir oversvømt av sigevann, overflatevann under regnvær og i sammenheng med snøsmelting. Overflatevann fra omkringliggende arealer skal avskjæres og ledes utenom færrnen. Overflatevann innenfor færrnen skal ledes vekk uten å komme i kontakt med gjødsla.

På oversiden av færrnen bør det være en åpen eller steinfyllt grøft for avskjæring av flomvann. Det kan også være nødvendig med en åpen grøft på nedsiden for å hindre at overflatevannet fra pelsdyranlegget går direkte i vassdrag. Åpen bekk gjennom området må legges i tørr med tette skjøter.

I nedbørrrike strøk og i områder der det er særlig viktig å forhindre forurensning kan det i tillegg være nødvendig med grøfter mellom husene for å sikre god drenering av nedbør og takvann. Disse grøftene kan kombineres med dreneringsgrøfter for grunnvannet.

På selvdrenerende grunn trengs normalt ingen særskilte tiltak, bortsett fra eventuell planering.

11.4 Lagring av pelsdyrgjødsel.

Hus for pelsdyr skal utformes slik at gjødsla som lagres på bakken under burene ikke forårsaker avrenning. Gjødsla skal ligge tørr uten påvirkning fra nedbør, takvann o.l.

Drikkevannforsyningen til dyra skal fungere på en slik måte at spillvann ikke vasker ut gjødsla.

11.5 Spesielle tiltak

I områder der det er særlig viktig å hindre forurensning og der tiltak som tidligere nevnt under pkt. 11 ikke er tilstrekkelige, kan det være nødvendig å bygge tette gjødselrenner under burene. Rennene kan bygges av betong eller plast, gumminnmembran m.v. av godkjent type.

11.6 Fjerning av gjødsel.

Gjødsel som lagres under åpne pelsdyrbur skal fjernes regelmessig. Normalt vil det høve å fjerne gjødsla en til to ganger i året. Etter at gjødsla er fjernet bør det legges ut et 4-5 cm lag sagflis eller annet velegnet strømateriale. Det bør også tilføres nytt strø med jevne mellomrom.

11.7 Driftsbygning.

Normalt er det behov for rom til førlager, pølsing o.l. Et oppholdsrom med dusj og toalett kan også være aktuelt. Ved bygging av driftsbygning for disse formål gjelder de krav som er gitt i lover og forskrifter jfr. pkt. 7.1, og det som er nevnt i disse retningslinjer. For førkjøkken, fryserom m.v. gjelder i tillegg de bestemmelser som er gitt i forskrifter for førkjøkken m.m..

12. Vedlikehold og tilsyn med tekniske anlegg

12.1 Driftskontroll

Det skal jevnlig kontrolleres at anlegget fungerer som forutsatt og er tett mot lekkasjer. Eventuell lekkasje i anlegget kontrolleres i inspeksjonskummen. Dersom det oppdages slik lekkasje, skal det settes ned pumpe i inspeksjonskummen og det forurensete drens vannet pumpes til gjødsellageret, særskilt beholder, midlertidig lager eller spres direkte på dyrka mark.

Ved åpning av gjødselkjellerport, luke m.v. skal det passes at gjødselvann ikke kommer til overvannssluk eller drenering. Porter og luker som utsettes for væskerykk skal rengjøres, tetehviser m.v. kontrolleres og defekte deler skiftes før lukking og gjødsla stiger opp til porterskelten / lukkeåpning.

12.2 Rengjøring og vedlikehold av spredestyr

Gjødsel fører til korrosjon på ubeskyttet stål og det er nødvendig at teknisk utstyr gjøres reint med vann etter bruk. Det er viktig med årlig vedlikehold. Defekte pakninger og slite deler må skiftes ut. Andre tiltak som er nødvendige for å sikre at utstyret fungerer og er tett mot lekkasjer må også gjennomføres.

Kapittel VII Gjennomføring

1.3. Gjennomføring av forskrift om husdyrgjødsel.

1.3.1 Generelt

Gjennomføringen av forskriften om husdyrgjødsel skal legges opp i samsvar med regjeringens handlingsprogram mot landbruksforurensninger og de tempoplaner som fastsettes ut fra dette.

1.3.2 Tiltak for å redusere arealavrenningen

Kontroll med arealavrenningen får en ikke før det enkelte husdyrbruk er sikret tilstrekkelig disponibelt spredeareal innenfor vekstskifteplanen.

Arealer som ligger nær vassdrag og arealer som på grunn av topografi er utsatt for overflateavrenning, må sikres mot slik avrenning til vassdrag dersom de inngår i spredearealer som nytes til spredning av husdyrgjødsel.

Viser vekstskifte- og gjødslingsplanen at det er for lite spredeareal, må en se nærmere på ulike alternativer for å få samsvar mellom gjødselmengde og godkjent spredeareal:

- * Øke arealgrunnlaget ved jordleie.
- * Avtale om gjødselspredning på bruk i nærheten som ikke har husdyr eller som har lite husdyr i forhold til det areal som kan nytes for gjødselspredning.
- * Behandling av gjødsla ved f.eks. kompostering til jordforbedingsmiddel for salg eller tørking og foredling til før.
- * Redusere dyretallet.

Som nevnt må eieren / brukeren på eget initiativ gjøre de tiltak som er nødvendige for å redusere forurensninger av virksomheten på bruket.

De bruk som etter forskriften og disse retningslinjer har for lite spredeareal må straks få utarbeidet og legge fram plan for gjennomføring av nødvendige tiltak. Både tiltaksplanen og tidsplanen for gjennomføringen skal godkjennes av fylkeslandbrukskontoret.

For leid areal og ved avtale om spredning på bruk i nærheten, må det foreligge avtale av minst 5 års varighet, jfr pkt 6.2. Det må gå klart fram av avtalen hvilket ansvar avtalepartene har og hvilke bindinger for driften / disponeringen som med denne er lagt på vedkommende arealer.

Ved industriell behandling av husdyrgjødsel fra flere bruk som f.eks. kompostering, tørking, fortørring o.l., kreves uslippslåtelse etter forurensningslovens § 11.

For samtlige bruk med for lite spredeareal må omleggingen være gjennomført senest innen 1995. I de mest belastede områder - særlig med avrenning til Nordsjøen - må bruk med over 20 gjødseldyreenheter ha gjennomført omleggingen innen 1993.

Det er viktig at en ved utarbeidelsen av en slik omleggingsplan tar sikte på å finne fram til løsninger som fortsatt gir et tilfredsstillende levegrunnlag for brukerfamilien. Det er brukerens ansvar å starte en slik planlegging snarest, og om nødvendig ta kontakt med landbruksstatene som bør bidra aktivt i denne planleggings- og omstillingsprosessen.

Omleggingsplanen skal være forpliktende og godkjent av fylkeslandbrukskontoret. Fylkeslandbrukskontoret fører kontroll med at omleggingen gjennomføres.

Landbrukskontoret, forsøksringen og andre kvalifiserte kan bistå med nødvendig jordprøvetaking, vekstskifte- og gjødslingsplanlegging, tilrettelegge materiale for søknad om godkjenning av spredeareal og ellers planlegge andre tiltak for å redusere arealavrenningen. Der det blir tale om betydelig omlegging av drifta, vil landbruksstaten også bidra med å utarbeide ny driftsplan.

1.3.3 Utbedring av gjødsellager

Etter forskriften er det forbudt å tømme husdyrgjødsel i eller ved vassdrag eller sjøen. Anlegg basert på slik disponering av gjødsla må bygges om / endres straks uten unngunnet opphold.

For anlegg som er lokalisert særlig ueldelig i forhold til vassdrag, bekker, grunnvannsutslag, vannforsyningsanlegg m.v., må det vurderes nøye hvilke tiltak som bør gjøres. Sanering av eksisterende gjødsellager og bygging av nye anlegg med bedre plassering må være med i en slik vurdering.

Ved nybygging, utvidelse, utbedring av gjødsellager må alternative planløsninger og gjødselhandteringsmetoder vurderes. Det må være et mål å komme fram til en helsestjønsom løsning som legger forholdene til rette for en best mulig ressursdisponering der både privatøkonomiske og samfunnsøkonomiske hensyn ivaretas.

1.3.4 Utbedring av anlegg for pelsdyrhold

For farmen som er lokalisert særlig ueldelig, f.eks. over bekker eller grunnvannsutslag og som forårsaker alvorlig forurensning, må gjennomføre nødvendige tiltak straks uten unngunnet opphold. Det må vurderes nøye hvilke tiltak som bør gjøres og flytting av hele farmen til en bedre lokalitet må være med i en slik vurdering.

For virksomheter med for lite spredeareal må det gjennomføres tiltak i samsvar med det som er nevnt under pkt. 11.2.

13.5 Eierens / brukers ansvar

Eier/bruker må på eget initiativ gjøre de tiltak som er nødvendige for å redusere forurensningene av virksomheten på bruket. Generelt gjelder i jordbruket som i annen virksomhet, prinsippet om at forurenseren må betale kostnadene med de forurensningshindrende tiltak.

Landbrukskontoret, fylkeslandbrukskontoret og andre kvalifiserte kan bistå med å planlegge bygningstekniske arbeider, gi råd om teknisk utstyr for gjødselhandtering og utarbeide driftsteknisk plan m.m. for å imøtekomme de krav som er stilt i forskriftene.

Dersom tiltaket søkes finansiert med tilskott og lån i Statens Landbruksbank skal planen være godkjent og søknaden avgjort før arbeidet settes igang, jfr. forskriften for tilskott og investeringslån til bygging av driftsbygninger m.m. og til utflytting, og forskriften for tilskott til tekniske miljøtiltak.

Også ved privatfinansiering skal planen for de tekniske tiltak som må utføres være godkjent av fylkeslandbrukskontoret før arbeidet gjennomføres. Videre må tempoplanen for gjennomføring av tiltakene være godkjent av fylkeslandbrukskontoret på samme måte som for bruk som får offentlige tilskott og lån.